

« zurück blättern vor »

CĘGI subst. pl., ab 1643. 1) ‘Zange’ – ‘kleszcze’: 1690 *WojnaInst* 50, SP17 *Singulari carent, nomina [...]* *cegi cepy chrzciny*. ○ (1723–1747) 1956 *InwChełm* 21, SP17 *Statki w niej [sc. kuźni] pańskie, jako to: [...]* *durszlaków małych 2, cęgów do trzymania blachów dwoje, cęgi ogniowe wielkie*. ○ 1780 *Włodek* S1, MAY *Cęgi – obcegi*. ○ 1883 *Supiń.Pisma* II 113, DOR *Cęgi trzymają w żarze żelazo, z którego ma powstać dłuto lub pilnik*. ○ 1893 *Niedz.Dzieło* 66, DOR *Uchwycony za ramię, jakby go ścisnęły żelazne cęgi, skrzywił twarz, syknął, zwinął się w kolanach – i upadł*. ○ (1896) 1949–1951 *Sienk.Quo* III 184, DOR *Porwali starca i położyli go na ławę, po czym, przytwierdziwszy go do niej za pomocą sznurów, poczęli cęgami ścisnąć jego wychudłe piszczele*. ○ (1910) 1925 *Konopn.Balcer* 291, DOR *Most tęgi, kraciasty (...) spart [rzekę] w cęgi przyczółów swoich*. ○ 1927 *Gard.Trzech* 16, DOR *Chwycił płaskie cęgi, pozaginał głęboko każdy róg grubej blachy*. ○ 1970 *Steinhaus* 4 *na ladzie leżała szynka w cęgach*. – CN, TR, L, SW, LSP, DOR (techn.) sowie !SŁRZEM. 2) ‘bei Pferd, Schwein und Wiederkäuern: das mittlere Paar der Schneidezähne’ – ‘u konia, świni i przeżuwaczy: środkowa para siekaczy’: DOR (anat.). ◇ **Etym:** nhd. *Zange* subst. f., ‘zweiteiliges Greifinstrument; innere Schneidezähne beim Pferd und Rind’, GRI. ◇ **Konk:** *kleszcze* subst. m., bel. seit 1471, STP, zuerst geb. CN, nur für Inh. 1; *szczypce* subst. m., bel. seit 1792, L, zuerst geb. L, nur für Inh. 1. ↑ *obcegi*. ◇ **Der:** *czązki* subst. m., ‘kleine Zange, Pinzette’, [hapax] 1792–1793 *Perz.Cyr.* 2 6, L *Czązki i nożyczki do rwania i chędożenia zębów*. Zuerst geb. L, nur für Inh. 1. ❖ Auch wenn das Wort seit CNAPIUS gebucht ist, gehörte es wohl vor allem zum technischen Wortschatz: noch *Włodek* S1 1780, MAY (s.o.) hält es für alt oder vergessen, kennt es also nur aus CNAPIUS oder TROTZ. BRÜCKNER SE kennt es offensichtlich nur aus der Literatur. ↑ *obcegi*.

« zurück blättern vor »